

Kik szavaztak az ellenzékre 2022-ben?

Politikai vélemények, attitűdök

A REPUBLIKON INTÉZET ELEMZÉSE

2022. november

- A 2022-ben a közös ellenzéki listára szavazó választók világnézetük és politikai véleményük alapján heterogén csoportot alkotnak.
- A közös pontot az Orbán-rezsim elutasítása, az ország helyzetével és a magyar demokráciával való elégedetlenség jelenti. Az ellenzéki szavazókat tehát inkább a negatív mintsem a pozitív integráció jellemzi.
- Az ellenzéki választók azonban április után sem fordultak el teljesen a politikától, 58 százalékukat nagyon vagy inkább érdekli.
- A válaszadók szinte egyöntetűen (94%) úgy vélekednek, Magyarországon rossz irányba mennek a dolgok, csupán 1 százalék tartja egyértelműen demokratikusnak az országot.
- Relatív többségük (45%) úgy gondolja, hogy az Orbán-kormány nem is váltható le demokratikus eszközökkel.
- A leggyakoribb világnézet körükben a szocialista, szociáldemokrata, amelyet a liberális, szabadgondolkodású követ.
- Gyereknevelés és szociálpolitika tekintetében az ellenzéki szavazótábor inkább liberális, baloldali, de sokan egyetértenek a konzervatív, rendpárti véleményekkel is.
- A megkérdezettek 54 százaléka a gazdasági helyzetet vagy a megélhetési költségeket nevezte meg, mint Magyarország legsúlyosabb problémáját.
- Az adatfelvétel idején kezdődtek meg az oktatási tüntetések, ugyanakkor az oktatás színvonala kevésbé foglalkoztatja az ellenzéki választókat. Ebben a tekintetben feltűnő a különbség a tüntető sokaság és az ellenzéki választók problémaérzékelése között.

BEVEZETÉS

A politikai közvélemény-kutatások célja rendszerint egy párt lehetséges választóinak felmérése. A választások utánkövetése, egy adott párt vagy blokk választóinak utólagos felmérésére ritkábban kerül sor. A Republikon Intézet 2022 őszén nagy mintás kutatást végzett a 2022. április 3-i országgyűlési választáson az ellenzéki összefogás (DK-Jobbik-LMP-Momentum-MSZP-Párbeszéd), valamint a Magyar Kétfarkú Kutya Párt listájára szavazó választók körében. A választás után az ellenzéki vereség, az előzetes várakozásoktól jelentősen elmaradó választási eredmény okai foglalkoztatták a közvéleményt.

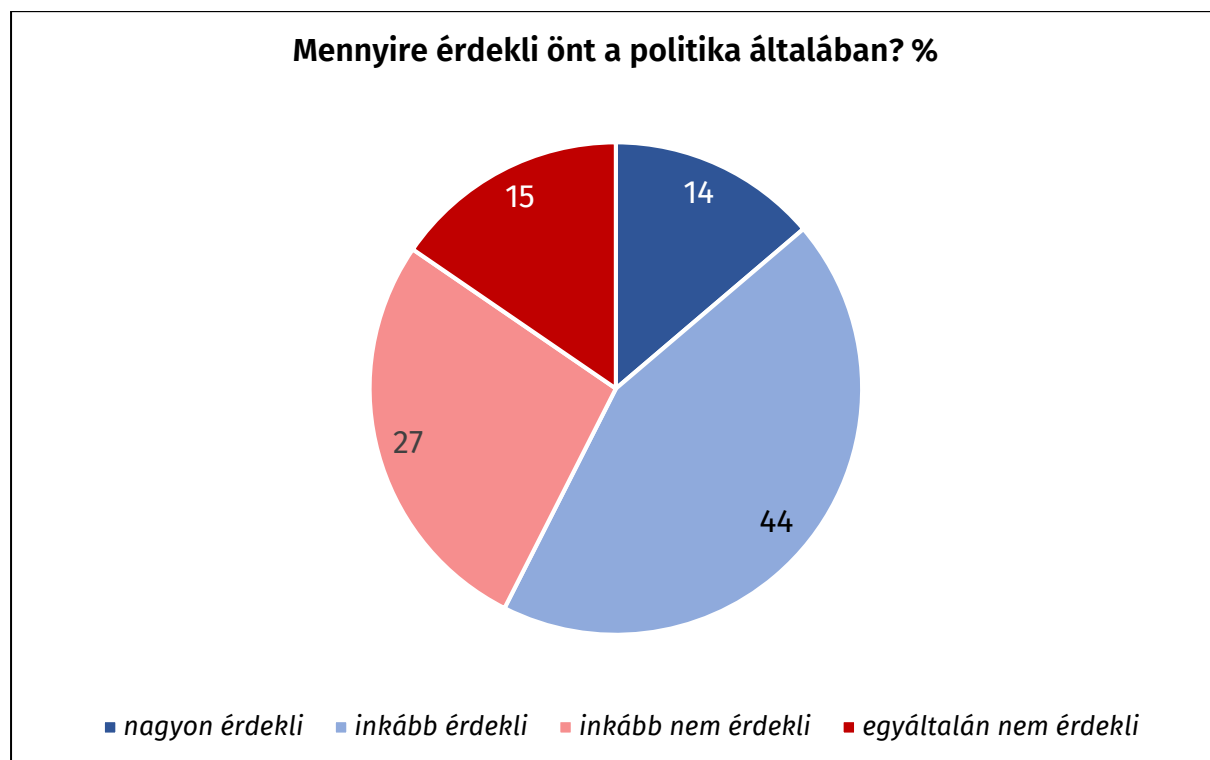
Az alábbi kutatásunkban arra a kérdésre keressük a választ, hogy kik az ellenzéki választói, hogyan jellemezhető társadalmi helyzetük, milyen kérdések foglalkoztatják őket, mik az elvárásaik a politikával szemben. Külön figyelmet szentelünk annak, hogy hogyan integrálódik, közösséget alkot-e az ellenzéki választók csoportja. Az ellenzéki választók utólagos felmérése segíthet jobban megérteni az újabb, 2022-es fideszes győzelem okait, valamint felmérni az ellenzék jövőbeni mozgósítási lehetőségeit.

Kutatásunk jelentősége abban is rejlik, hogy a szűkebb ellenzéki nyilvánosságon túl is tudással rendelkezünk az ellenzéki választók politikai véleményéről. Gyakori jelenség, hogy a politikai közbeszéd érzékelése empirikus adatok hiányában egy szűkebb, a nyilvánossághoz jobb hozzáféréssel rendelkező társadalmi csoport, „buborék” alapján történik. A reprezentatív ellenzéki minta segítségével azonban árnyalhatóak a választói elvárásokról szóló diskurzus.

A kutatás 2000 fő személyes megkérdezésével készült, 2022. szeptember 15. és 30. között. A kérdezettek olyan magyar állampolgárok, akik a 2022. áprilisi országgyűlési választáson részt vettek, és az Egységben Magyarországért, vagy az MKKP listájára szavaztak. A kutatás nem, kor, iskolai végzettség és településtípus szerint reprezentatív a magyar ellenzéki szavazókra. A kutatás hibahatára 2,2%, az adatfelvételt a Závecz Research készítette.

EREDMÉNYEK

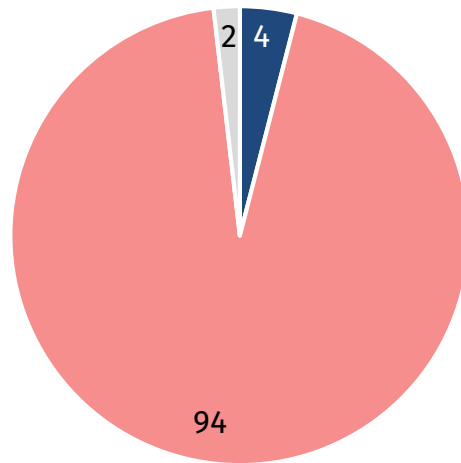
Közvetlenül a választás után érzékelhető volt egy általános apátia az ellenzéki nyilvánosságban, ami a Fidesz újabb kétharmados győzelmének tükrében érthető. Az ellenzéki választók azonban nem fordultak el teljesen a politikától, 58 százalékukat nagyon vagy inkább érdeklí (1. ábra).

1. ábra: Politikai érdeklődés

A válaszadók általánosan borúlátók a jelenlegi magyar politikai helyzettel kapcsolatban, szinte egyöntetűen (94%) úgy vélekednek, Magyarországon rossz irányba mennek a dolgok (2. ábra). A 2022-es országgyűlési választáson az ellenzékre szavazók tehát továbbra is elvárják, hogy történjen változás az ország vezetésében, ennyiben nem békéltek meg a gondolattal, hogy a Fidesz kormányoz újabb négy évig.

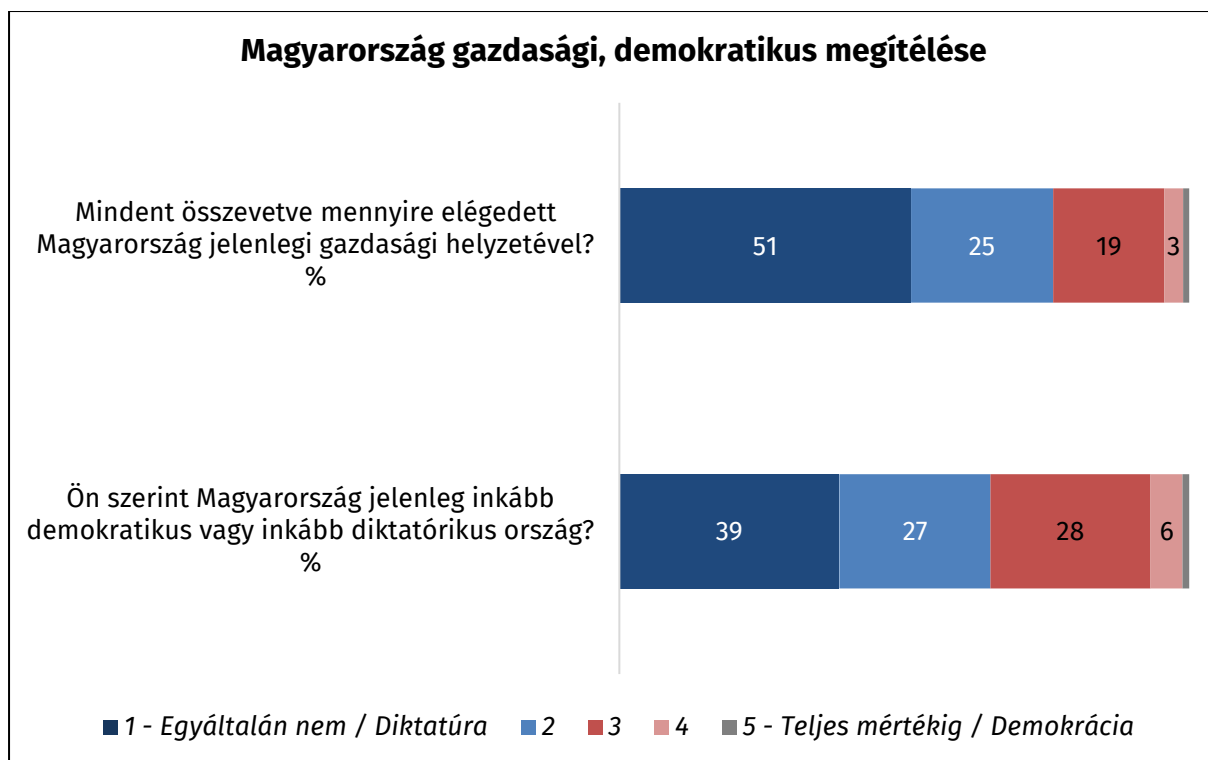
Ön szerint általában Magyarországon inkább jó, vagy rossz irányba mennek a dolgok? %

■ Inkább jó irányba ■ Inkább rossz irányba ■ NT/NV

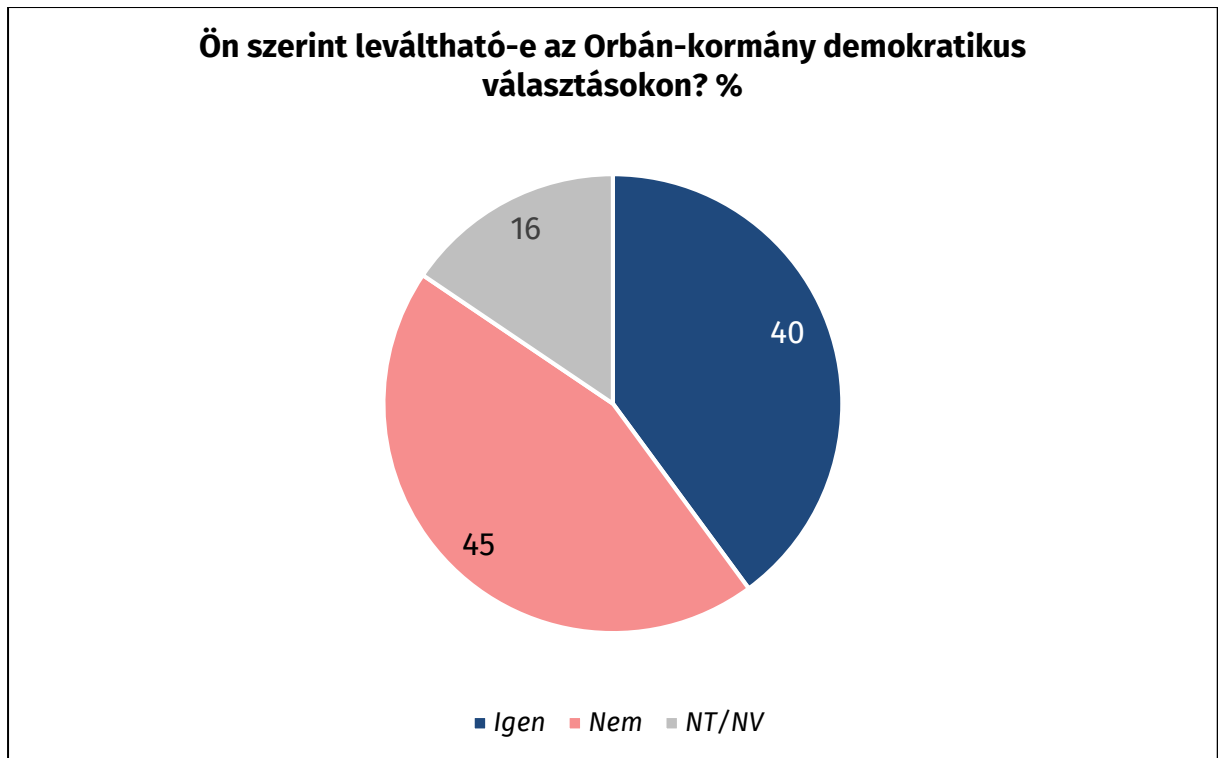
2. ábra: Magyarország helyzetének megítélése

A gazdasági helyzettel a válaszadók több, mint háromnegyede elégedetlen, mindössze 4 százalékuk elégedett (3. ábra). Az ellenzéki választók azonban nem csak a gazdaságot illetően elégedetlenek. Arra a kérdésre, hogy Magyarország demokratikus ország-e, csupán a válaszadók 1 százaléka válaszolt egyértelmű igennel, további 6 százalékuk szerint inkább demokratikus, 66 százalék szerint azonban inkább vagy teljesen diktatórikus ország.

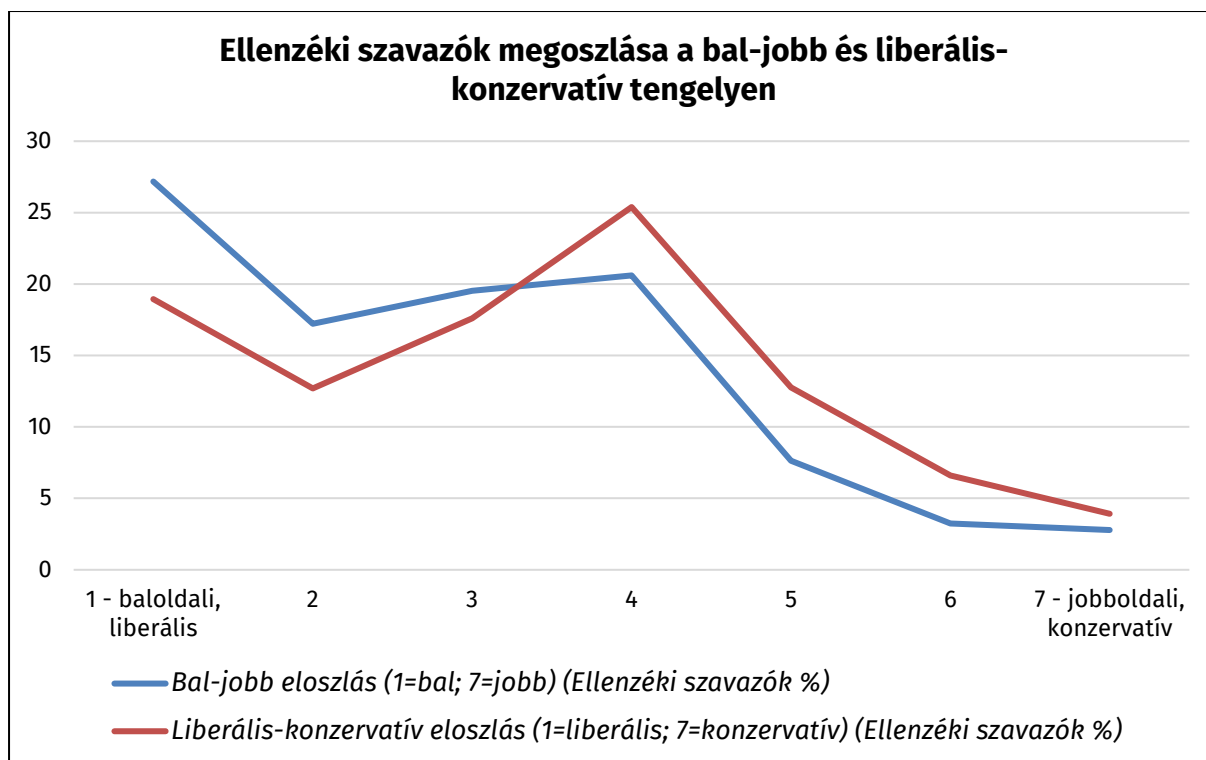
3. ábra: Magyarország gazdasági, demokratikus megítélése

Az ellenzéki választókat ugyanakkor nem csak az ország helyzetével kapcsolatos elégedetlenség jellemzi, de összhangban azzal a meggyőződésükkel, hogy Magyarország inkább diktatúra, relatív többségük (45%) úgy gondolja, hogy az Orbán-kormány nem is váltható le demokratikus eszközökkel (4. ábra). Ez egy jelentős adat, jelzi, hogy az ellenzéki választók mennyire bíznak pártjaik választási sikerében. A választás utáni adatfelvétel tehát az ellenzéki választók apátiáját mutatja, így az ellenzéki pártok előtt álló egyik kihívás éppen ennek a reménytelenségnek a leküzdése.

4. ábra: Az Orbán-kormány demokratikus leválthatósága az ellenzéki szavazók szerint

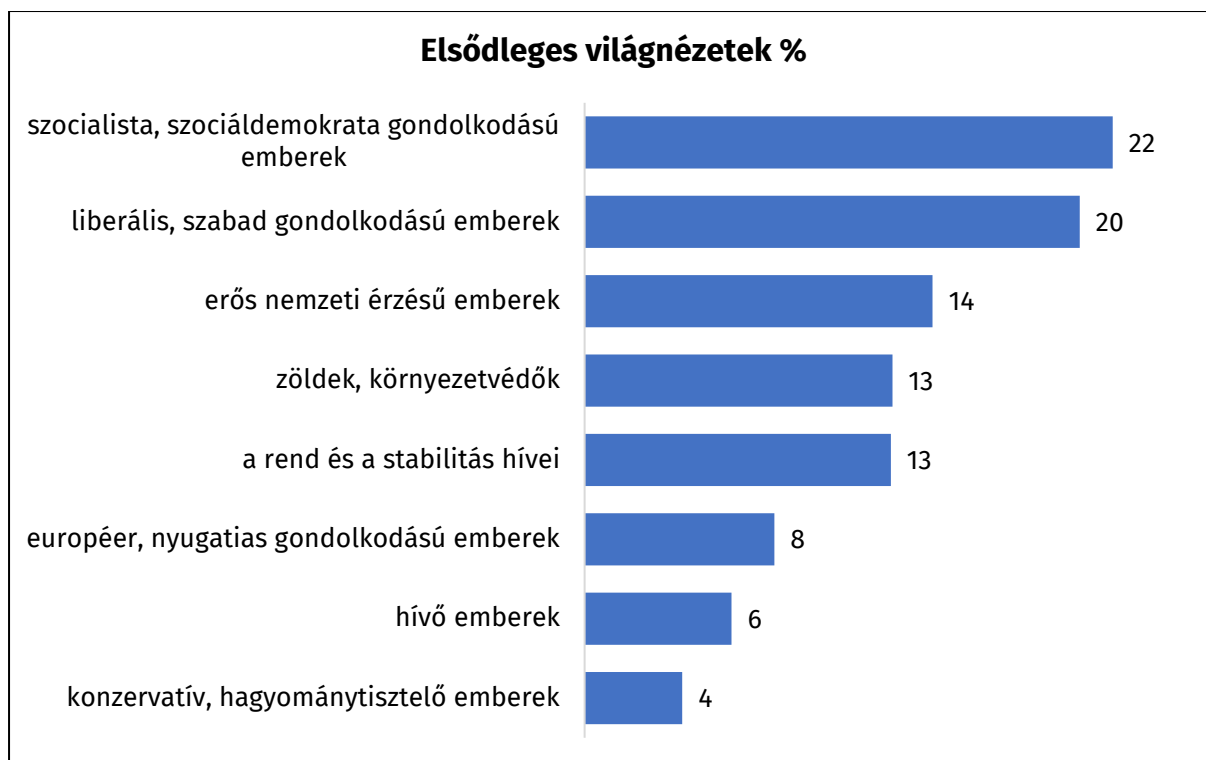
A bal-jobb, valamint a liberális-konzervatív tengelyen való önbesorolás alapján megállapítható, hogy a válaszadók könnyebben vallják magukat baloldalinak, mint liberálisnak, bár a baloldali és liberális világnézetek egyaránt népszerűek (5. ábra). Az ellenzéki választóknak létezik egy politikailag kevésbé határozott karakterrel rendelkező rétege, akik mind a bal-jobb, mind a liberális-konzervatív skála tekintetében középre sorolják magukat, valamint a határozottabb baloldali, liberális identitással rendelkezők csoportja. A teljes népességben jellemzően a bal-jobb, illetve a liberális-konzervatív skálán középre sorolja magát a válaszadók többsége, összességében pedig inkább a jobboldal felé húz.

5. ábra: Az ellenzéki szavazók megoszlása a bal-jobb és liberális-konzervatív tengelyen

A válaszadókat megkértük, hogy jelöljék meg, milyen világnézet áll a legközelebb hozzájuk. Az ellenzéki választók körében a leggyakoribb világnézet a socialista, szociáldemokrata volt, amelyet a liberális, szabadgondolkodású követett (6. ábra). A két világnézet lefedi az ellenzéki minta 42 százalékát. Az ellenzéki szavazók 14 százaléka erős nemzeti érzésű, valamint 4 százalékuk konzervatív, hagyománytisztelő. Az adatok tükrében tehát az ellenzék képes volt megszólítani inkább a jobboldalhoz köthető világnézetű választókat is, azonban döntő jelentőségű a baloldali, liberális és zöld önbesorolás. Hasonlóan a bal-jobb és liberális-konzervatív skálához, az értékek tekintetében is inkább a jobboldali értékek jellemzőek a teljes magyar társadalomban, így az „erős nemzeti érzésű „és „a rend és stabilitás hívei” kategóriák.¹

¹Republikon Intézet (2021): A szavazótáborok demográfiai háttere 2021. Budapest: Republikon Intézet

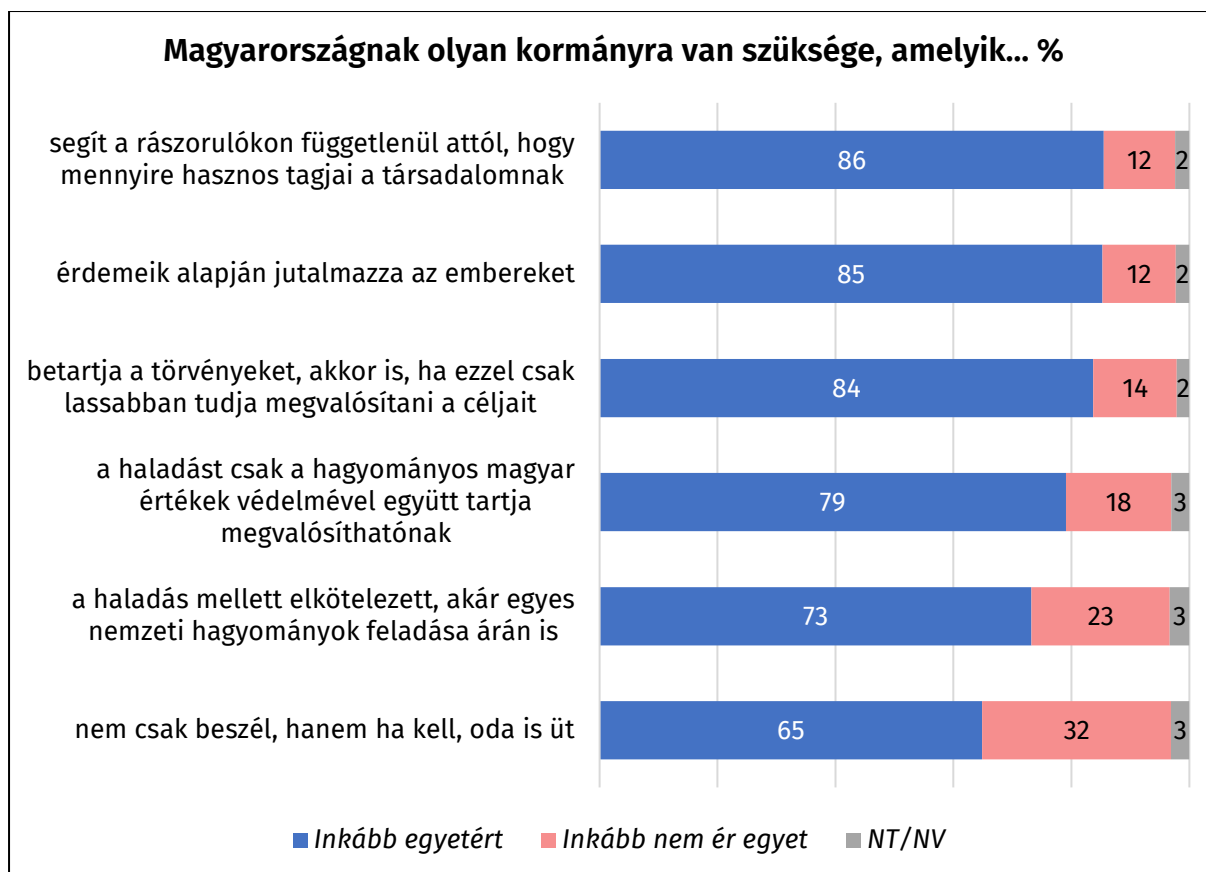
6. ábra: Az ellenzéki szavazók elsődleges világnézete

A világnézeti önbesoroláson túl különböző, a politikával, a társadalommal kapcsolatos véleményekkel való egyetértés tükrözi az egyén beállítottságát. A 7. ábra mutatja, mennyire értenek egyet egy hét fokozatú skálán az egyes állításokkal a megkérdezettek. Az eredmények azt mutatják, hogy magasabb átlagot kapott a gyerekeknevelés kapcsán a liberális, a szociálpolitika tekintetében pedig baloldali álláspont, tehát az ellenzéki választók véleménye összhangban áll világnézeti önbesorolásukkal. Mindezt ugyanakkor árnyalja, hogy a 4-es középérték feletti átlagot kapott az ezzel ellentétes, szigorúbb, rendpárti vélemény is. Az ellenzéki szavazótábor tehát inkább liberális, baloldali, de sokan egyetértenek a konzervatív, rendpárti elképzelésekkel is.

7. ábra: Politikai vélemények

A kutatás során arra is kíváncsiak voltunk, milyen elvárásokat támasztanak a megkérdezettek a kormányzattal szemben (8. ábra). Az előzőkkel ellentétben, itt kevésbé konzekvensen a válaszok. Miközben a legtöbben azzal értenek egyet (86%), hogy a kormány feladata a rászorulókon való feltétel nélküli segítség, csupán egy százalékkal kapott kevesebbet az ezzel ellentétes, az érdemek alapján való jutalmazás. Hasonló ellentmondás mutatkozik a haladás és a nemzeti értékek kapcsán is. A válaszadók 79 százaléka szerint olyan kormányra van szükség, amely a kettőt egyszerre valósítja meg, míg 73 százalék lemondana egyes nemzeti hagyományokról a haladás érdekében.

8. ábra: A kormánnyal kapcsolatos elvárások

Az ellenzéki választók 54 százaléka a gazdasági helyzetét vagy a megélhetési költségeket nevezték meg, mint Magyarország legsúlyosabb problémáját (9. ábra). A magas infláció és az emelkedő energiaárak tekintetében ez önmagában nem meglepő, ugyanakkor a megélhetéssel kapcsolatos kérdések nyugodtabb gazdasági környezetben is foglalkoztatják a választókat. Viszonylag sokan jelölték meg problémaként az egészségügy alacsony színvonalát is (17%), ami ciklusok óta az ellenzéki erők által is visszatérően hivatkozott szakpolitikai hiányossága az Orbán-kormányoknak. Az adatfelvétel idején kezdődtek meg az oktatási tüntetések, ugyanakkor az oktatás színvonala láthatóan kevésbé foglalkoztatja az ellenzéki választókat. Ebben a tekintetben feltűnő a különbség a tüntető sokaság és az ellenzéki választók problémaérzékelése között.

9. ábra: A legsúlyosabbként azonosított problémák Magyarországon

Eredményeink arra mutatnak rá, hogy az ellenzéki választók nagyjából fele rendelkezik következetes, bal-, ill. liberális elköteleződéssel. Világnézeti önbesorolásuk és politikai véleményük alapján azonban inkább heterogén csoportot alkotnak. Mindez annak tekintetében sem meglepő, hogy a Mi Hazánkon kívüli ellenzéki blokkot számos, különböző identitással rendelkező párt alkotja. A közös pontot az Orbán-rezsim elutasítása, az ország helyzetével és a magyar demokráciával való elégedetlenség jelenti. Az ellenzéki szavazókat tehát inkább a negatív mintsem a pozitív integráció jellemzi.

**Co-funded by
the European Union**

*A Republikon működését 2018-22 között
az Európai Unió „Europe for Citizens” programja támogatja.*